

Vesna Bajc, Martin Batagelj, Lionella Costantini,
Sabina Hočevnar, Kris Jogan, Manca Koren, Tjaša
Lipušček, Neža Maffi, Nik Obid, Tjaša Petrič,
Katjuša Uršič, Heidi Vrčon, Zala Zbičajnik

Nova Gorica

mesto izobraženk

Nova Gorica – mesto izobraženk

Vesna Bajc, Martin Batagelj, Lionella Costantini,
Sabina Hočevnar, Kris Jogan, Manca Koren, Tjaša
Lipušček, Neža Maffi, Nik Obid, Tjaša Petrič,
Katjuša Uršič, Heidi Vrčon, Zala Zbičajnik

Konzultantki:

Katja Mihurko Poniž
Darinka Kozinc

Jezikovne korekture:
Mateja Eniko

Prelom in oblikovanje:
Kontrastika - Mojca Janželj Tomazič

Založili:
avtorji in avtorice publikacije.
Nova Gorica, 2017.
Brezplačna publikacija.

Naklada: 100 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

305-055.2(497.4)Nova Gorica)

NOVA Gorica - mesto izobraženk / Vesna Bajc ...
[et al.]. - Nova Gorica : avtorji in avtorice, 2017

ISBN 978-961-285-933-6
I. Bajc, Vesna, 1994-
292407808

Izdajo publikacije je finančno podprla Ustanova Igor
Grdina, ustanova za podpiranje knjižnih izdaj na
področju slovenske literarne in glasbene zgodovine.

U | G

NOVA GORICA – MESTO IZJEMNIH ŽENSK

*Nova Gorica je moje mesto, saj sem vse, kar se mi je zgodilo
lepega, doživela v Novi Gorici. Pa tudi zato, ker v njej ustvarjajo
cele generacije mojih učencev, na katere sem zelo ponosna.*

Marica Nakrst

Ob sedemdesetletnici Nove Gorice smo tudi na Univerzi v Novi Gorici želeli_e prispevati k ohranjanju spominov na življenje v mestu od njegovih začetkov do danes. Na Fakulteti za humanistiko je v programih Kulturna zgodovina in Slovenistika veliko predmetov, pri katerih se obravnavane teme povezujejo z okoljem, v katerem deluje naša univerza. Pri predmetu Spol v dobi moderne smo pri predavateljici prof. dr. Katji Mihurko Poniž v poletnem semestru študijskega leta 2016/2017 spoznavali_e zgodovino žensk do prve svetovne vojne in se v seminarju dotikali_e tudi življenja žensk in moških po njej, zato smo se odločili_e, da raziščemo, kako so se razmerja med spoloma odražala v javnem in zasebnem življenju v Novi Gorici, mestu, ki ima v številnih pogledih zelo specifično zgodovino.

Odločili_e smo se za raziskavo z ustnimi intervjuji. Za intervjuvanke smo izbrali_e ženske, ki so se uveljavile v poklicnem življenju in so bile kot večina žensk v socializmu, v dobi tranzicije in tudi še v današnjem času soočene z dvojno obremenitvijo – kot zaposlene ženske in matere. Želeli_e smo prisluhniti njihovim življenjskim zgodbam, ki pripovedujejo o nastanku mesta in možnostih, ki jih je ponujalo na poklicnem področju, a tudi o težavah, s katerimi so se soočale predvsem prve prebivalke, ko še ni bilo na voljo vse infrastrukture za varstvo otrok. Odgovori intervjuvank razkrivajo prednosti, ki so jih imele ženske v socializmu s tem, da so lahko študirale ne glede na družinske okoliščine, iz katerih so prihajale, in je bilo družbeno sprejemljivo, da

ŽENSKÉ IN SOCIALIZEM V JUGOSLAVIJI

ženska s svojo zaposlitvijo pomembno prispeva k blagostanju družine in družbe. Vendar odgovori novogoriških izobraženk sporočajo tudi, da je bila cena dvojne obremenjenosti visoka in uspeh mogoč le tam, kjer je bilo veliko medsebojne podpore v ožji in širši družini ter v krogu prijateljic.

Zavedamo se, da v Novi Gorici živi in ustvarja še veliko žensk, katerih življenjske zgodbe bi bile vredne naše pozornosti, vendar vseh v tem projektu ni bilo mogoče predstaviti. Več pozornosti smo namenili starejšim informantkam, za primerjavo pa smo opravili tudi intervju s predstavnico mlajše generacije.

Že zgodbe aleksandrink, ki so iz tega prostora odhajale na delo v Egipt, pričajo o tem, da so ženske na Primorskem znale poskrbeti za svoje preživetje in preživetje svojih bližnjih, da so pogumno odkrивale nove prostore in se v njih uspešno uveljavljale, četudi najprej v poklicih, ki niso zahtevali univerzitetne izobrazbe – ta je v slovenskem prostoru postala širše dostopna šele po drugi svetovni vojni. Prav zato smo se odločili_e, da opravimo intervjuje z ženskami, ki se jim je uspelo uveljaviti na delovnih mestih, za katera je potrebna akademska izobrazba in omogočajo tudi sodelovanje na vodstvenih položajih.

Iskreno se zahvaljujemo sogovornicam, ki so nas prijazno sprejele in nam s svojo odprtostjo in pripravljenostjo deliti z nami svoje življenjske izkušnje omogočile, da je naš prispevek razgibana podoba življenja izobraženk v Novi Gorici. Še posebej se zahvaljujemo mag. Darinki Kozinc, ki je kot konzultantka sodelovala pri sestavi vprašalnika in pomagala pri vzpostavitvi kontaktov z informantkami, prof. dr. Katji Mihurko Poniž za mentorsko pomoč pri intervjujih, dr. Renatu Podberšiču za izčrpno predstavitev zgodovino Nove Gorice, oblikovalki Mojci Janželj Tomažič, Mateji Eniko, ki je jezikovno pregledala našo publikacijo, dr. Kaji Širok za prijazno posredovanje fotografij iz fototeke Muzeja novejše zgodovine in Ustanovi Igor Grdina za donacijo, ki je omogočila natis publikacije.

V Novi Gorici, junija 2017

Ženske so po letu 1945 sicer dobile možnost sooblikovanja nove družbene ureditve, a so tako možnost imele dejansko le tiste, ki se jim je uspelo prebiti na višje partijske položaje. Tam so še vedno prevladovali moški, zato so se na taka mesta lahko prebile le tiste zares sposobne in tiste, ki so bile pripravljene sprejeti moška pravila igre.

Načela o položaju ženske v novi socialistični Jugoslaviji so bila določena v ustavi leta 1946. Ta je »zagotovila ženskam enakopravnost na vseh področjih državnega, gospodarskega in družbenopolitičnega življenja.« (M. Jeraj, *Slovenke na prehodu v socializem*, 2005, str. 79–91). Toda kot že v primeru Sovjetske zveze se je tudi tukaj pokazalo, da je enakopravnost le omogočena, ne pa tudi uresničljiva. Ker je v novi državi obveljalo, da so si ženske izborile enakopravnost s tem, da so sodelovale v narodno osvobodilnem gibanju, se je uveljavilo tudi mišljenje, da morajo zaradi tega ženske vedno znova dokazovati, da so vredne pravice do enakopravnosti: »Izbojevana enakopravnost vam nalaga velike dolžnosti.« (Ibid.) Politična oblast je od žensk pričakovala, da bodo skrbne matere, žene in gospodinje, poleg tega pa še zaposlene, izobražene in politično dejavne. S tem se večina moških, pa tudi veliko žensk, ni želela ali zmogla spoprijeti. Potrebne so bile velike spremembe v načinu razmišljanja. S tem so se ubadale predvsem različne organizacije in sindikati. Slednji so se bolj kot s tem ukvarjali z ustanavljanjem otroških vrtcev in jasli, saj je bilo od števila teh odvisno tudi število zaposlenih žensk. Ideal je postala ženska, ki je na delovnem mestu enaka moškemu in ki zmore vse. Kljub temu jugoslovanska partija ni zanemarila bioloških in psiholoških posebnosti ženske. A tudi ženske so se zavedale, da je izpolnitev materinskih dolžnosti neobhodno potrebna za uspešno politično in javno delovanje. Podoba delavke – matere se največkrat povezuje s socializmom, a to v slovenskem prostoru ni bila novost; primeri zaposlenih mater so se pojavljali že v stari Jugoslaviji. Za razliko od prve Jugoslavije pa se je v socializmu velik pomen pripisoval izobraženosti žensk. V družinskem življenju se je v večini ohranila delitev dela med spoloma; ženske so v veliki meri še vedno opravljale vsa gospodinjska in vzgojna dela v hiši.

Vedno bolj se je poudarjalo vzgojo fantov za zakon in družino, o šolah za starše, pomoči vseh članov družine v gospodinjstvu, nalogah očetov pri vzgoji itd. (Ibid. 334–339).

V šestdesetih in sedemdesetih letih se je materialni standard dvignil. Posledica tega je bila, da so si ljudje lahko lažje ustvarili pogoje družinskega in zasebnega življenja. Vsaj v okviru zakonskih možnosti je bila ljudem omogočena formalno visoka raven enakopravnosti; izenačene so bile zakonske in izvenzakonske skupnosti, podaljšan je bil porodniški dopust, ki ga je lahko koristil tudi oče, matere samohranilke so dobile pomoč. Ženske so se lahko bolj svobodno odločale, ali se bodo zavezale karieri, politiki in javnemu življenju ali družini in zasebnosti (A. Ferligoj, T. Renner, M. Ule: *Ženska, zasebno, politično ali »Ne vem, sem neodločena«*, 1990, str. 25–26).

Zaposlene ženske so dobile pravico do plačanega porodniškega dopusta, paketa z najnujnejšimi potrebščinami, odmora za dojenje itd. Porodniški dopust se je z vsakim letom podaljševal: v šestdesetih letih je znašal 135 dni, leta 1975 osem mesecev, leta 1986 pa že eno leto (M. Jeraj, *Slovenke na prehodu v socializem*, 2005, str. 337–339). Z ostalimi pravicami je prišla tudi pravica do svobodnega odločanja o rojstvu otrok. Kljub vsemu so bile zaposlene ženske, ki so predstavljale že 40 % vseh zaposlenih, še vedno dvojno obremenjene, v poklicnem življenju so se še vedno težje uveljavile kot moški, prav tako je bilo v političnem življenju. Tradicionalne predstave o ženskem delu izven domače hiše so še vedno trdno držale svoje mest v miselnosti družbe. Tega ni moglo izkoreniniti niti dejstvo, da so bile že v zadnjih desetletjih 20. stoletja ženske v povprečju bolj izobražene kot moški. Politične organizacije so spodbujale pospešeno zaposlovanje žensk v obetavnejših gospodarskih panogah, organizirali so jim tudi posebna izobraževanja ob delu, ki so bila dosegljiva tudi tistim z družinskimi obveznostmi. V podjetjih so spreminjale tradicionalne predstave in odnose, pomagale so ženskam pri vključevanju v organe odločanja tako lokalno kot tudi republiško in zvezno (Ibid. 337–339). Nedvomno ne moremo trditi, da se položaj žensk po drugi svetovni vojni ni izboljšal, saj je v marsičem prehitel gospodarsko in civilizacijsko bolj razvite države (Ibid. 340). Temeljne razsežnosti so bile s pravnimi izenačitvami spremenjene, a s tem ni bilo rečeno, da so bile odpravljene vse oblike podrejenosti. Pričakovati kaj takega bi bilo nestvarno, saj stoletja utrjenih vzorcev vsakodnevnega življenja žensk ni bilo mogoče kar izbrisati in pozabiti (M. Jogan, *Ženske in diskriminacija*, 1986, str. 24).

Odlomek iz diplomske naloge Neže Maffi Ženska delavka v socializmu – primer podjetja Salonit Anhovo, mentor prof. dr. Žarko Lazarevič, Fakulteta za humanistiko Univerze v Novi Gorici.

ODLOMKI IZ INTERVJUJEV

Prve izobražene prebivalke Nove Gorice so v mesto prišle že, ko je bilo treba postaviti šolstvo, upravo in vzpostaviti industrijo, razlogi za njihov prihod pa so bili različni:

Sem učiteljica slovenskega jezika. Po maturi v Idriji sem se vpisala na slavistiko na Univerzi v Ljubljani, a sem sredi prvega leta študij prekinila. Že kot maturantka sem se zaljubila, se poročila in v aprilu 1957 prišla v Novo Gorico. Brez poklica, a z veliko željo, da bi poučevala slovenščino. Služba ni bila problem, saj je mlado mesto potrebovalo ljudi različnih profilov. Najprej sem nekaj mesecev delala v vrtcu, leto dni sem bila sekretarka mladine, potem pa dobila delo razredne učiteljice v osnovni šoli. V tem času sem opravila diferencialne izpite iz pedagoških predmetov in dobila diplomo razredne učiteljice. Kasneje sem izredno študirala na Pedagoški akademiji in uresničila največjo željo — postala sem profesorica slovenskega jezika.

(Inf. 7)

Prva zaposlitev je bila slučajna. Imela sem delovno mesto na enem zavodu v Ljubljani in takrat je prišel v Gorico direktor Vrtačnik, ki je poznal moje družinsko ozadje, in se je »spravil« name. In potem so bili toliko sitni, ko so k meni hodili, da sem rekla, dobro, za eno leto bom pa šla dol v Gorico. In tako je ostalo kar dolgo. (Inf. 1)

Po končani gimnaziji v Novi Gorici, sem leta 1957 diplomirala na triletni Višji šoli za medicinske sestre v Ljubljani. Službo sem leta 1958 nastopila v Ždravstveni dom Nova Gorica kot patronažna sestra. Delala sem na področju zaščite matere in otroka, v posvetovalnicah za otroke na terenu (v kmečkih hišah, gostilnah) in vodila tečajje za nego bolnika na domu, na področju N. Gorice, Trnovske in Banjske planote. Obiske na domovih otrok in mater sem sprva opravljala s kolesom po Novi Gorici, pozneje z mopedom. Terensko delo je bilo zahtevno, zahtevalo je veliko znanja, ne samo medicinskega, tudi splošnega. Pri delu sem bila samostojna in nosila zanj vso odgovornost.

Pri vožnji z mopedom sem bila velikokrat zaradi dežja mokra do kosti, zaradi makadamskih poti pa tudi vsa zaprašena. Sprašujem se, če bi možki zdržal tak fizični in psihični pritisk. Terensko delo je pustilo posledice na mojem zdravju, zato sem sprejela

delo ravnateljice na Ždravstveni šoli Nova Gorica v Šempetru. (od l. 1965 – 80). Do upokojitve sem na šoli poučevala strokovne predmete. (Inf. 2)

Prve prebivalke Nove Gorice so bile soočene s stanovanjsko stisko, kasneje je bilo lažje, saj so bila na voljo kadrovska stanovanja, a za družine pogosto premajhna:

Moj mož je že več let prej delal v Novi Gorici in ko sva se poročila, je dobil garsonjero na Erjavčevi ulici. Majhna sobica se mi je zdela raj na zemlji. Čez cesto je bila stara Frnaža s skromno trgovino, kuhala sem kar na tleh v stranišču, a imela sem vse, kar me je osrečevalo. V Frnaži smo lahko dobili tudi kosilo. Podgane so sicer letale pod mizami, a Julko je dobro kuhal in vsi smo bili zadovoljni. Ko sva čez dve leti čakala na novega družinskega člana, nama je predsednik občine Franc Skok s prstom pokazal skozi okno občinske stavbe, kjer so dograjevali majhen blok, in rekel: »Tam lahko dobita dvosobno stanovanje. Kar izberita ga.« »Prvo nadstropje levo,« sva rekla. In tu domujem še danes. Kasneje je v sosesčini zrasla stavba zavarovalnice, pošta, nebotičnik in mnogi drugi bloki. (Inf. 7)

Stanovanje sem dobila, sicer ne vem kakšno, tako da sem si kasneje sama kupila vrstno hišo, ker je bilo tisto stanovanje premajhno. (Inf. 1)

Ljudje, ki so prišli delat v Novo Gorico, so dobili stanovanje. Tako sva tudi midva dobila majhno stanovanje v bloku na Cankarjevi ulici. (Inf. 10)

V socializmu so bila na voljo stanovanja. Tudi moji starši so dobili stanovanje, ko so se leta 1953 priselili v Plave iz Brguda na Hrvaškem, rojstne vasi moje mame. Moj oče je iz Brd in čeprav je imel službo v Matuljah in sta se z mamo poročila na njen dom, se je zaradi slabih izkušenj s tedanjim sistemom želel preseliti v Slovenijo in na Goriško. Kot prometnik – vlakovski odpravnik na železniški postaji Plave –, je ob službi dobil tudi stanovanje za družino. Jaz kasneje sicer stanovanja nisem potrebovala, ker so moji starši kupili stanovanje v Novi Gorici, tako da sem z družino nato živela v tistem stanovanju.

Veliko kolegic pa je dobilo stanovanje hkrati s službo. Bili pa so na razpolago tudi krediti prek službe, tako da sem dobila kredite prek muzeja in sem si s tem lahko pomagala pri gradnji nove hiše. Takrat so k sreči poskrbeli tudi za to, danes pa žal ne. (Inf. 6)

Nova Gorica je z razvijajočo se infrastrukturo in industrijo omogočala zanimive zaposlitve, informantke so svoje delo doje-male kot kreativno in so v njem videle možnost osebnega razvoja:

Kasneje, ko sta dekleti že odrasli, sem izredno študirala še na dopisni filmski in TV šoli, ki jo je organizirala Delavska univerza v Ljubljani. Diplomaska naloga je imela naslov Filmska in TV vzgoja v osnovni šoli. S filmologinjo Mirjano Borčič sva izdali tudi učbenik Uresničevanje filmske vzgoje v osnovni šoli. Na osnovni šoli v Solkanu smo imeli filmski krožek, iz katerega sta izšla znana filmologa Jože Dolmark in Silvo Furlan. Oba sta bila moja učenca. (Inf. 7)

Moja služba mi je omogočala veliko potovanj na razne sejme, seminarje. Ker novih materialov v Sloveniji ni bilo, smo jih morali dobiti od zunaj. Meblo nam je ponujal tudi jezikovne tečaje. (Inf. 10)

V vseh službah sem našla tisto, kar sem rada delala, najbrž je to tudi sreča, da so mi bila vsa dela pisana na kožo. Seveda ni bilo vedno sanjsko, če le omenim, da so, ko sem delala na Iskri, delavci tudi stavkali ... Lahko rečem, da mi je bila dana možnost osebnega poklicnega razvoja v vsej karieri. (Inf. 4)

Sama sem tudi v muzejskem delu skušala dobiti način, kako bi prek tega dela pomagala ljudem. Ždelo se mi je, da mora biti delo družbeno koristno. Tedaj je tudi v muzeologiji prevladala filozofija, da se morajo muzeji odpreti ljudem, jim predstaviti posebnosti njihove kulture, etnologija pa še posebej elemente ljudske kulture, ki so pomembni za identiteto družbe, pa tudi za nadaljnji družbeni razvoj, predvsem mogoče na področju kulturnega in etnološkega turizma. Mislim, da sem bila v tej smeri uspešna in s svojim delom v muzeju, predvsem na terenu, pri ljudeh, sem bila zadovoljna. (Inf. 6)

Službo sem iskala osem mesecev, a ne zato, ker jih ne bi bilo, ampak ker sem izbirala med več zaposlitvami. Referentka za reklamacije ter davčni svetovalec sta službi, ki me nista tako zanimali. Bolj me je pritegnil razpis za delo finančne inšpektorice. Služba mi je

nudila osebni in poklicni razvoj že od vsega začetka. Ker mi je bilo moje delo všeč, sem se še toliko bolj rada izobraževala in izpopolnjevala. S kolegicami in kolegi iz drugih slovenskih mest smo redno sodelovali. Večkrat smo se s sodelavci tudi dobili in stvari poenotili. Razlik na delovnih mestih med na primer Ljubljano in Novo Gorico ni bilo. (Inf. 12)

Kot profesorica francoskega in nemškega jezika s književnostma v Novi Gorici nisem dobila dela, saj je bila tedaj na novogoriški gimnaziji v polni pedagoški formi prof. Marija Rus, kar smo na »faksu« nesporno lahko ugotovili glede na uspešnost njenih dijakinj in dijakov na romanistiki, nemščine pa tedaj v Novi Gorici niso poučevali. Francoščino sem kasneje nekaj časa poučevala le v programu Delavske univerze. Moja prva zaposlitev v Novi Gorici je bila pri Zvezi kulturno prosvetnih organizacij (ZKPO), kjer sem se posvečala utrjevanju in razvoju kvalitetnega amaterizma, še posebej dejavnosti pevskih zborov. V letih svojega dela sem spoznala veliko znamenitih osebnosti, doživela veliko nepozabnih glasbenih srečanj, ki so mi pomagala do potrebne energije, da sem zmoгла skrbeti tudi za svoj dom in družino. (Inf. 8)

Veliko zaslugo za moj poklicni uspeh imajo moji sodelavci, ki so me sprejeli, me uvajali, mi pomagali in me ves čas spodbujali. Brez njihove podpore tega sama ne bi zmoгла. Imela sem srečo, da sem ob sebi vedno imela ljudi, ki so mi bili naklonjeni, ki se niso čutili ogroženi, ki so znanje, ki so ga imeli, nesebično predajali prihajajoči novi generaciji. To, kar sem nasledila od predhodnikov, sem predajala naslednji mladi generaciji. (Inf. 11)

Bili smo neke vrste srečna generacija, saj smo vedeli, da nas po končanem študiju čaka služba, a seveda takšno stanje ni moglo trajati večno. (Inf. 3)

Ko sem začutila, da je pravzaprav konec fabrike s tem, ko so tisti, ki so študirali ob delu, malo previsoka delovna mesta zasedli, takrat se je začelo. Nisem več našla sogovornikov in takrat sem se preselila v Ljubljano in nekaj časa še za fabriko delala, potem pa sem šla na svoje. (Inf. 1)

Vse informantke so bile soočene z dvojno obremenjenostjo žensk, saj so poleg uspešne kariere skrbele tudi za otroke in gospodinjstvo. Tiste, ki so se v Novo Gorico priselile, ko v njej še ni bilo vrtcev in v delovnih organizacijah (še) ni bilo poskrbljeno

za družbeno prehrano ter niso imele staršev oziroma moževih staršev, ki bi lahko priskočili na pomoč pri varstvu otrok, so morale najti druge možnosti:

Ni bilo poskrbljeno za probleme žensk, ni bilo poskrbljeno za prehrano, po delu smo doma kuhale kosilo za družino. (Inf. 2)

V Novi Gorici je sicer bil vrtec, a le za starejše otroke. Porodniški dopust je trajal le okrog 100 dni. Kam z dojenčkom? Najprej ju je v varstvo sprejela prijateljica Lojzka, ki je tudi sama imela dojenčico, potem sem za tiste ure, ko sem delala v šoli, dobila varuško. To so bili težki časi ... Služba, izredni študij, mož prezaposlen ... Nikogar od domačih. In dve radoživki deklici. Toda imela sem izredne prijatelje. Družina Jelerčič, ki je sama imela tri fante, je v svoj dom ob usaki uri sprejela tudi moji dekleti – še danes trdita: »Midve sva imelo eno samo teto – teto Vando.« Potem sta šli v vrtec, pa v šolo, vedno s ključkom okrog vratu, da sta se sami vrnila v stanovanje. Moj mož Miro je bil veliko let novogoriški Dedek Mraz. V vrtcu je enkrat posadil na kolena starejšo hčerko Janjo in vprašal: »Kaj si najbolj želiš od Dedka mraza?« »Da mi ne bi bilo treba imeti okrog vratu tega ključka.« Grenak očitek sicer najboljšemu očku na svetu. Ko sta deklici začeli hoditi v šolo, se je pojavil nov problem, saj v šolah še ni bilo kuhinj. Vstajala sem zgodaj zjutraj, skuhala kosilo in kdor je prišel prvi, ga je dokončal in si postregel. (Inf. 7)

Pomoč v gospodinjstvu je bilo težko najti, saj so tedaj ženske dodatno kaj zaslužile v glavnem kot pomočnice v sosednji Italiji. (Inf. 7)

Do otrokovega dopolnjenega enega leta sem delala po 4 ure. Kasneje, ker sva pa oba z možem delala čez dan, sva za varstvo svoje hčerke najela varuško. Varuška je živela pri nas, dokler ni hči s štirimi leti odšla v vrtec. V vrtcu je bila do petih popoldan. (Inf. 10)

Bila sem brez varstva, ker je moja mama predaleč, moževa mama je bila invalid, tako da nisem imela tega »suporta« v družini. Sem si pomagala z varuško najprej pri hčerki, tako da sem imela zasebno varuško, ampak sem imela kar nekaj težav, potem ko je bila malo večja. Pri sinu pa sem imela varuško, ki mi je prišla iskat otroka domov, tako da sem imela zelo v redu varstvo. In je bil praktično do petih let pri njej, je šel šele v malo šolo, tako da je bil precej »popedenan«, sem pa pač seveda plačevala. (Inf. 5)

Moji otroci so v času svojega otroštva imeli možnost obiskovati vrtec in so ga tudi obiskovali, vendar so bili nekaj časa zaradi ponavljajočih se boleznih tudi v varstvu pri starih starših. V osnovno šolo sta hodila v Šempeter, mi pa živimo v Bukovici. Ker sta se ukvarjala z različnimi interesnimi dejavnostmi, jih je bilo treba povsod voziti z avtom. Ža to sem se morala angažirati sama in ju voziti na nogomet, glasbeno ter k tehničnemu pouku. Ob tem sem skrbela še za novo zgrajeno hišo ter seveda sama hodila v službo. Mlad si in vse zmoreš. (Inf. 12)

Lahko pa rečem, da sem bila z varstvom otrok v vrtcu v Novi Gorici in Šempetru pri Gorici zelo zadovoljna. (Inf. 4)

Mnogo lažje je bilo, kjer je pri vzgoji in gospodinjstvu (lahko) sodeloval tudi mož:

Pomanjkanje pomoči pri varstvu otrok je zelo vplivalo na naše življenje, nikamor nismo šli brez otrok, družili smo se z ostalimi mladimi družinami z otroki. Posebne zabave ni bilo, ni bilo niti časa za zabavo, saj je skrb za družino terjala veliko dela in nas zaposlovala v polni meri. Mož je bil zaradi službe veliko odsoten. Imeli smo srečo, da smo delali v organizacijah, kjer je bila zagotovljena družbena prehrana. (Inf. 11)

Mož je moral kar pomagati, ker sem poleg vodilnega dela dve leti opravljala dolžnosti podpredsednice zbora združenega dela v republiški skupščini, od leta 1982 do leta 1986 pa sem bila zvezni delegat v skupščini SFRJ. Z avtom, staro katrcio, sem se sama vozila iz Nove Gorice do brniškega letališča, ob 23. uri pa iz Beograda nazaj z letalom in ob 7. uri naslednje jutro sem že morala v službo. (Inf. 9)

V tem času je mož redno študiral v Ljubljani politologijo, tako da sem bila med tednom sama z dvema otrokoma, službo, izrednim študijem ... V soboto in nedeljo pa je on prevzel gospodinjstvo, otroka, jaz pa sem obiskovala predavanja v Novi Gorici in Ljubljani. Oba sva diplomirala v rednem roku. (Inf. 9)

Pri hišnih opravilih pa mi je ogromno pomagal mož. V bistvu sva si delila vse. On je tudi skuhal, vse pomil. Jaz sem pa likala, ker on tega ni znal, pa tudi ni maral likanja. Ko so bili otroci še majhni, je bilo težko – imela sem dve punčki, eno leto razlike je med njima, in s spanjem so bile težave – nista spali. Tedaj sem si želela imeti gospodinjstvo za

hišna opravila, saj sem po dokončanem porodniškem dopustu seveda spet pričela z rednim delom, tedaj še na Žavodu za spomeniško varstvo, nato v Goriškem muzeju. Delo, skrb za otroke, gospodinjstvo, neprespane noči, vse je bilo kar težko in brez moževe pomoči ne bi zmogla. Nekateri so tudi tedaj imeli gospodinjske pomočnice, vendar redki, večina, lahko rečemo vsaj 95 % žensk ni imelo gospodinj. (Inf. 6)

Pri gospodinjskih opravilih je mož pomagal, kolikor je mogel, a je tudi on imel svojo službo. Kljub temu da je bil pri gospodinjskih opravilih manj spreten, pa je bil zelo dober pri vzgoji otrok. (Inf. 3)

To je bilo pa kar garanje. Če se spomnim, je bila napetost med službo in domom do minute, praktično, dobesečno minutaža, torej eno samo drvenje, ne, se pravi cak, cak, cak, opravljanje dolžnosti, prostega časa praktično ni bilo, ukvarjanje z družino, sobota in nedelja rezervirani za tisto, kar med tednom nisi opravil, se pravi pranje, čiščenje, likanje, vzdrževanje stanovanja, vrt, recimo, kar je bilo treba še pri otrocih ponarediti, ne, ker med tednom za to ni bilo časa, ne. Kar se tiče problemov teh naših zaposlenih žensk samohranilk, te smo imeli, nekaj primerov je bilo, ampak ne morem trditi, da so bili kakšni socialni problemi takrat. Je bil čas tak, da smo to uspešno reševali. In tudi recimo profesorice, ki so bile samohranilke, so se gladko lahko preživljale, ne, stanovanje so imele, to je bila pač dobrobit takratne družbene ureditve. (Inf. 5)

Kolegice s faksa so imele bistveno več težav pri usklajevanju družinskih obveznosti s službo, prav zaradi tega, ker jih je večina ostala v Ljubljani in niso imele pomoči družine. Imam dva otroka in mesto ponuja seveda možnosti za dnevno oskrbo, brez težav sem za oba otroka dobila mesto v vrtcu, ko sta bila majhna. Ždaj se pa oba že šolata. Mož mi pomaga pri gospodinjskih opravilih, enakopravno vse to urediva. (Inf. 13)

Ob napornem poklicnem in družinskem življenju informantkam ni ostajalo veliko časa za kulturne dogodke, čeprav je bila ponudba bogata:

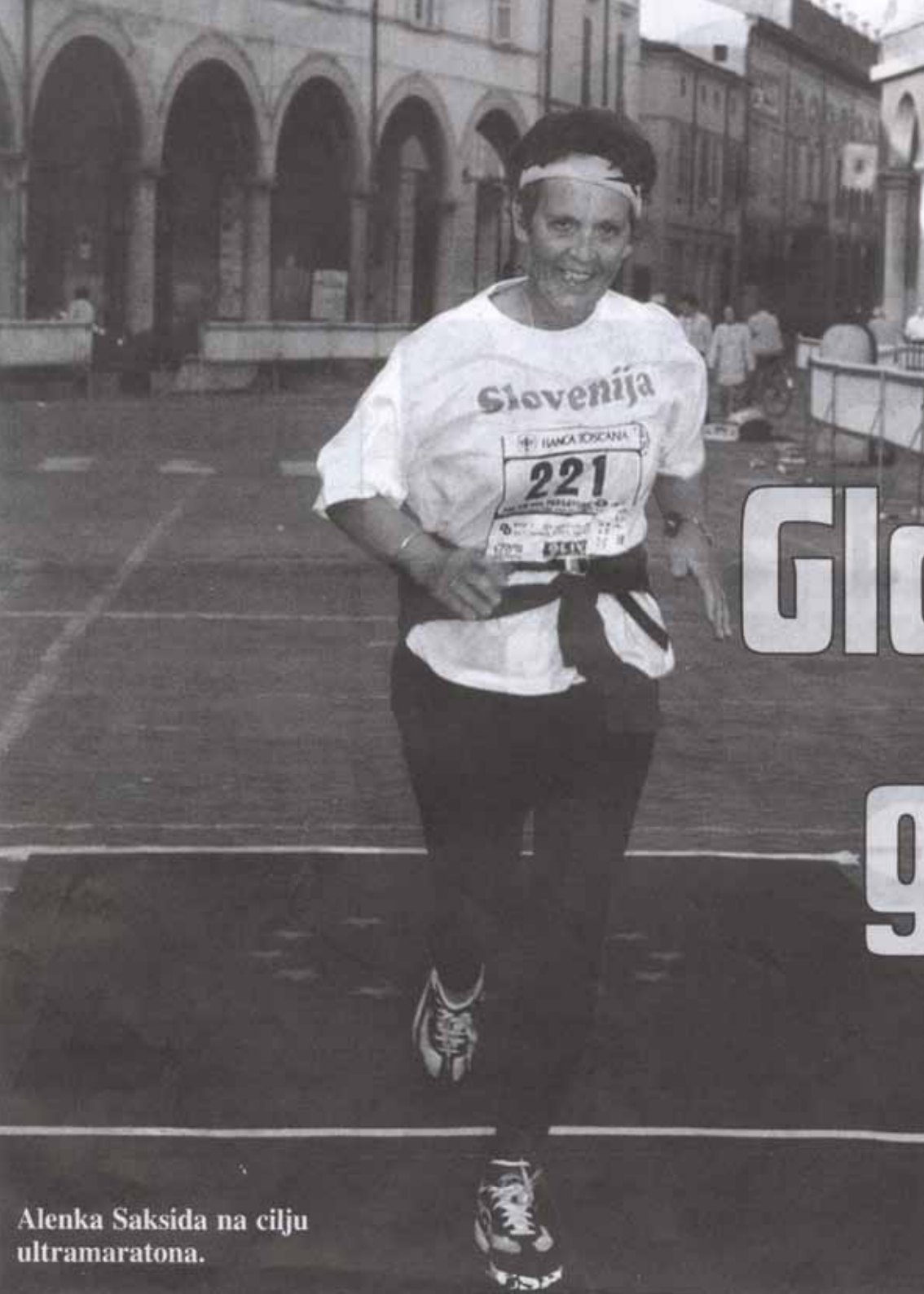
Prva leta smo imeli samo kino, kasneje gledališče in koncerte. (Inf. 2)

Ko sem leta 1957 prišla v Novo Gorico, veliko ponudbe kulturnih dogodkov ni bilo. Žvsakim letom pa je bila bogatejša. Gledališke predstave smo obiskovali v Solkanu. Žveza kulturno-prosvetnih organizacij je organizirala koncerte, likovne razstave, filmske predstave. Najbolj smo kulturno dejavnost obogatile šole, saj smo redno pripravljale »proslave« za 29. november, novo leto, zaključek šole. Vključili smo tudi starše, ki so z uvo vnemo sodelovali v pripravah in nastopih. To je bila prednost nastajajočega mladega mesta. Bili smo družina – učitelji, učenci, starši, krajevna skupnost. Ta povezava se je kasneje izgubila, saj so to nalogo prevzele profesionalne kulturne ustanove – gledališče, kulturni dom, galerija, glasbene šole, knjižnice ... Danes te povezave ni več. (Inf. 7)

Pravzaprav dosti časa nisem imela za življenje v mestu, čeprav moram reči, da je bil to čas, ko je takratni župan Štrukelj lovil bivše goriške študente, da so prišli nazaj, tako da se je ta sorazmerno intelektualna sredina kar hitro napolnila. Tako da si po svoje tudi imel sogovornika. Pa nekaj se je vedno dogajalo. Malo je vplivala tudi meja. Bili so tudi časi, ko so se v novogoriškem gledališču dogajale določene stvari, bili so mali odri, vsejugoslovanski, tako da se je vedno nekaj dogajalo. Ni bilo tako zaspano, kot se meni zdi, da je sedaj. Bilo je takrat vseeno sorazmerno veliko dobrih industrij in okrog tega se je zbiral nek določen kader. Jaz bi sedaj veliko težje živela v Gorici, kot sem takrat. Poleg tega je še nekaj. Dokler si mlad, si lahko kjerkoli. Meni se na primer ni bilo težko uvesti v avto, če mi je mama priskrbela kakšne karte, in iti v Ljubljano, čeprav takrat ni bilo avtoceste. To se mi danes ne bi več ljubilo. (Inf. 1)

Glejte, Nova Gorica je že v mojih, se pravi dijaških letih, to so bila leta 68–72, imela neverjeten razcvet, mi smo jo takrat tudi doživljali kot avantgardo, Nova Gorica je bila avantgarda. Naj omenim samo male odre, mali odri so bili nekaj fenomenalnega, marsikdo se še danes spominja, tudi iz centralne Slovenije, da, recimo, si šel gledat predstavo na sodišče, v prostorih sodne dvorane, recimo, tam je bila predstava, je bila predstava vsepovsod, ne, ker to se da postaviti, ne, in je bilo to za tiste čase izjemno avantgardno. (Inf. 5)

Alenka Saksida na cilju ultramaratona.

Žveza kulturno prosvetnih organizacij se je v teh časih ukvarjala tudi z občasnimi koncertnimi programi in z likovno razstavno dejavnostjo. Glasbeni večeri so potekali v dvorani občinske skupščine in v razpravni dvorani občinskega sodišča. Likovne razstave smo pripravljali v avli občine, kasneje pa v Galeriji Meblo. (Inf. 7)

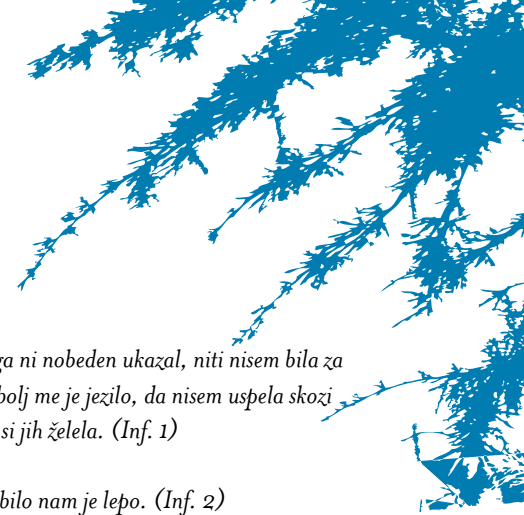
Jaz sem zelo rada hodila v kino, takrat je že bil kulturni dom, gledališče pa se je z izgradnjo nove stavbe bolj ali manj začelo potem, ko sem bila predsednica izvršnega sveta. Premalo časa sem imela, tako da dejansko niti nisem občutila pomanjkanja, ker sem bila res od jutra do večera vpeta v obveznosti, potem sem pa tisto nedeljo, ki sem jo imela, pobrala otroke in šla v naravo. Žmožem sva oba imela rada hribe, še zdaj rada hodim v hribe. Če greš en dan, si za cel teden dober, po hribih so sami dobri ljudje. (Inf. 9)

Kulturno ponudbo Nove Gorice doživljam kot zelo pozitivno. Lahko smo zelo veseli, da živimo v mestu, ki ima tako bogato kulturno ponudbo. Naj povem, da se Nova Gorica uvršča na tretje mesto v Sloveniji, kar se tega tiče, in jaz vedno rečem, da ima dan premalo ur in teden premalo dni, če bi si želeli obiskati vse, kar se v Novi Gorici dogaja. (Inf. 13)

Novo Gorico je zaznamovala tudi meja, a je informantke niso občutile kot oviro:

Meja mi kot taka ni škodovala, razen v primeru vstopa v EU, ko se je spremenila zakonodaja in je to škodovalo delovanju zavoda, saj je s podrtjem meje prišlo do zmanjšanja prihodkov od storitev, po drugi strani pa je obmejno območje koristilo, da smo s sosednjimi univerzami lahko vzpostavili nove razvojne programe ter se financirali. (Inf. 12)

Mislím, da je bližina meje vedno imela posebno prednost. Sodelovali smo s slovenskimi šolami v Gorici in okolici, z eno šolo smo bili Solkanci celo pobrateni. V katoliški knjižarni v Gorici smo kupovali knjige, seveda tudi garderobo za otroke, igrače ... (Inf. 7)

Jaz sem zelo rada hodila v kino, takrat je že bil kulturni dom, gledališče pa se je z izgradnjo nove stavbe bolj ali manj začelo potem, ko sem bila predsednica izvršnega sveta. Premalo časa sem imela, tako da dejansko niti nisem občutila pomanjkanja, ker sem bila res od jutra do večera vpeta v obveznosti, potem sem pa tisto nedeljo, ki sem jo imela, pobrala otroke in šla v naravo. Ž možem sva oba imela rada hribe, še zdaj rada hodim v hribe. Če greš za en dan, si za cel teden dober, po hribih so sami dobri ljudje. (Inf. 9)

Kar se tiče poklicnega, poklicnega življenja, meja ... Ja, to, da smo, da smo svojim kolegom po Sloveniji nosili kavo, nosili takrat, ko je ni bilo, nosili kavbojke v študentskih letih. Ja, to je bilo klasika, mi smo vedno nekemu nekaj nosili in prevažali, dokler smo imeli prepustnice. Recimo, v času, ko sem bila na Adrii, je prišla k meni v študentsko naselje prva stewardesa, ki je bila moja inštruktorica na letalu, pa je rekla: »Veš, zidam hišo, a bi ti meni prinesla čez mejo s svojimi sorodniki toliko in toliko ploščic?« In smo to tudi naredili, ne, se pravi, sem angažirala sorodstvo, in smo prenesli ploščice za celo hišo. (Inf. 5)

Novogoričanke so na osebni ravni in v službi različno doživljale v socializmu zakonsko deklarirano enakopravnost žensk:

Vedno sem bila malo ne ekstravagantna, ampak drugače vzgojena kot drugi, ker moji starši so že bili intelektualci. Oče je bil univerzitetni profesor, mama gimnazijski profesor. Nisem bila vzgojena kot ženska, ampak kot človek, ki mora nekaj iz sebe narediti. Že na fakulteti sem veliko delala za druge programe in velikokrat se mi je zgodilo, da sem za slabši program, ki sem ga oddala pod moškim imenom, dobila boljšo oceno kot za tistega, ki sem ga oddala pod lastnim imenom. Določena diskreditacija v stroki je vedno obstajala. V parih so na primer bile ženske bolj zatajevane, čeprav vem, da so bile strokovno močnejše od partnerjev. Na fakulteti je na primer obstajal hec, da dekleta in tehnika nimata nobene veze, kar seveda ni res. S tem se človek pogosto srečuje, res pa je tudi, da se sama s tem nisem veliko obremenjevala. Vedela sem, če hoče ženska nekaj narediti, da mora delati trikrat več kot moški, a mene to ni motilo. Jaz sem rada delala. Ponoči

sem pogosto delala stvari za službo, čeprav mi tega ni nobeden ukazal, niti nisem bila za to plačana. To sem preprosto rada počela. Najbolj me je jezilo, da nisem uspela skozi spraviti toliko izdelkov, kot bi si jih želela. (Inf. 1)

Čutile smo se varne in upoštevane, bilo nam je lepo. (Inf. 2)

Pričakovanja do zaposlenih so bila enaka ne glede na spol. Morda so bolj same biološke značilnosti določale položaj enih in drugih. Ža vodilni položaj se ženske nismo niti potegovala, kar pa nikakor ni bila posledica kakšne nekorektnosti med obema spoloma. Nekako je bilo splošno sprejeto, da je bila ženska zadolžitev služba in skrb za otroke. To je bilo bolj pogojeno z načinom življenja. (Inf. 3)

Z enim industrijskim oblikovalcem v Meblu sem sodelovala pri izdelovanju gondole (= stol počivalnik), ki je bila potem celo nagrajena z nagrado Prešernovega sklada (1971), vendar meni, čeprav sem sodelovala v skupini za razvoj gondol, niso pripisali nobenih zaslug. (Inf. 10)

Jaz nisem nikoli, res nikoli, ne v službi, ne v družbi, ne v družini čutila, da bi kakorkoli manj veljala samo zato, ker sem ženska, nikoli. Morda sem ta občutek morala zaslužiti s trdim delom. Bila so leta in leta, ko ni bilo časa misliti nase, na zabavo, počitek. A so obrodila sadove. In ni mi žal zanje. Sicer smo bile v šolah v večini ženske. In je bilo treba obleči hlače ... (Inf. 7)

Sama se kot ženska nisem čutila zapostavljeno, lahko sem uveljavljala svoje interese enakouredno moškim. (Inf. 4)

Jaz sem kot ženska doživela kar parkrat, kako bi rekla, neprijetnosti. Imam kar nekaj neprijetnih izkušenj v politiki zaradi tega. Mogoče sem bila tam prezgodaj, ampak sem imela svoj jaz, sem imela svoje poglede. Ker se nisem pustila, da bi me tretirali kot žensko, ampak kot enakopravno partnerico, sem tudi mogoče v politiki zaradi tega večkrat potegnila ta kratko, ker nisem bila tudi dovolj poslušna. Recimo, če se z nečim nisem strinjala,

sem tudi povedala, pa ne glede komu, ne, jaz sem povedala tudi predsedniku stranke na levi in na desni, ne. (Inf. 5)

Praden sem napredovala v vodjo plansko-analitske službe, je bila na tem položaju ženska in ko sem slišala, kaj vse so govorili o njej, ženski, nisem hotela sprejeti ponujenega mesta, saj nisem želela, da bi o meni govorili enako. No, potem sem vseeno sprejela ponujeno mesto in ugotovila, da moraš kot ženska vložiti veliko več truda. Tu ni šlo, da bi kot sodelavka moškemu solila pamet in mu poskušala dokazati, da znam več kot on. Naj rečem po domače: Pač moraš imeti neko taktiko, da ga pripelješ skoraj do tega, da misli, da je tvoja ideja zrasla na njegovem zelniku. (Inf. 9)

Na mojem delovnem mestu ni bilo za ženske poskrbljeno nič drugače kot za moške. Takrat se z ženskami niso posebej ukvarjali. Ženske smo si bolj pomagale med seboj. Ker sem bila na visokem položaju na delovnih mestih, sem sprejela mnogo odločitev, ki so kasneje vplivale tudi na položaj institucij, kjer sem bila zaposlena. Ženske v socializmu po mojem mnenju niso imele enakopravnosti tako kot moški predusem v domačem okolju. Enakopravnost je bila sicer deklarirana, vendar sem v svojem primeru glede na moževo odsotnost zaradi službenih obveznosti marsikaj morala postoriti sama. (Inf. 12)

Moram reči, da je ta enakopravnost vsekakor večja, kot je bila v preteklosti, ampak smo še daleč od tega, da bi se moške in ženske tretiralo enako. Bistveno bolj vam lahko na to vprašanje odgovorim kot podžupanja kot pa zaposlena v HIT-u, ker se tam večkrat srečujem z moškimi kolektivi in včasih imam res ta občutek, da smo ženske v manjšini. (Inf. 13)

Ženske se moramo, kljub temu da imamo formalno iste pravice kot moški, še vedno boriti za enakopravnost. Še vedno namreč ostaja občutek, mnogokrat prisoten v družbi in družini, da je pomembno družinsko delo, kar delaš v službi, pa je nekaj dodatnega. Jaz in mož sva bila enakopravna. Vendar je bilo treba že od začetka postaviti zahtevo, da je priznано tudi moje delo, tako doma kot v poklicu, saj je značilno tradicionalno mnenje, da je ženski mesto predusem doma, v družini, pri otrocih in gospodinjstvu, še vedno prisotno nekje v ozadju. (Inf. 6)

TUDI TO SE JE DOGAJALO ...

Ko sem staršem, ki so svojega dojenčka pripeljali v otroški dispanzer, priporočila, da ga dajo v trebušni položaj, t. i. »pasti kravice«, me je oče začudeno pogledal in dejal: »Oprostite, gospa, mi imamo bife.« (Inf.3)

Bili so sami moški, jaz edina ženska in sem rekla ne, to ni prav, ta izračun ni pravilen in oni so trdili, da nimam prav, saj da je tisto nekaj tako in tako. Potem sem bila v bistvu malo užaljena in sem kar obmolnila in naslednji dan, ko sem prišla v službo, sem na mizi od glavnega direktorja dobila eno tako vrečko, noter pa fižolčke, češ naj se naučim računat s temi fižolčki. Potem je prišel, me vprašal, ali sem dobila in sem rekla ja, sem dobila, a še zmeraj trdim, da imam prav, da se nisem nič zmotila in čez dva dni je ponovno prišel in se mi opravičil za fižolčke. Ko smo hodili v Beograd, ni bilo tako kot pri poslancih danes. Bili smo neprofesionalci, vsak je moral sam pisati diskusijo, vse si moral postoriti sam in tako nisem imela nobene pomoči. Žadolženi smo bili za posamezna področja, jaz za finančno. Spominjam se, kako je bilo ob obravnavi in sprejemu zveznega proračuna. Diskutirala sem o tem, da je preveč denarja namenjenega vojski. Predlagala sem, da se zniža del sredstev za vojsko in ta znesek nameni razvoju gospodarstva. Običajno smo razpravljali v srbohrvaščini. Ker sem bila prepričana, da predloga v srbohrvaščini ne bom posredovala dovolj argumentirano, sem govorila v slovenščini. Ozrla sem se po dvorani in ko sem videla člane izvršnega sveta in desetino generalov, sem opazila, da si niso nadeli slušalk. Pomislila sem, da me bodo prekinili. Ko so bili opozorjeni, da govorim o sredstvih za vojsko, so si v naglici nadeli slušalke. Spominjam se tudi dogodka iz časov, ko sem bila predsednica izvršnega sveta. V njem je bilo pet žensk, obravnavali smo prostorski plan. Ko smo si ogledovali načrt na omizju, je razlagalka, moja mlajša sodelavka, razlagala upognjena nad mizo. Sodelavec, ki je sedel poleg, si ni mogel kaj, da je ne bi rahlo udaril po zadnjici. Vsi smo se spogledali od začudenja in se skupaj z njo zazrli vanj. V trenutku se je zavedal svoje čudne geste in zini: »Joj, mi moraš oprostiti, vsem se opravičujem, a kaj, ko se nisem mogel zadržati.« In vsi smo bruhnili v smeh. Danes bi bila reakcija na tak dogodek pousem drugačna. (Inf. 9)

Ko smo živeli v socialističnem režimu, ni bilo dovoljeno javno okraševanje ob novoletnih praznikih pred božičem, 25. decembra. Okraševati se je lahko začelo šele po tem verskem

prazniku. Vera in verska tradicija sta bili v komunizmu in socializmu izgnani iz javnega življenja. Doma, zasebno, smo seveda lahko imeli božično drevesce in jaslice, v javnosti pa je bila to novoletna jelka, postavljena v javnih institucijah in na javnem prostoru. Tako smo dolga leta iz zatemnjene socialistične Nove Gorice lahko le opazovali že od 1. decembra novoletno in božično razsvetljeno staro Gorico, pri nas pa so se lučke pojavile šele 26. decembra. Ob mehčanju in spremembi režima v letih 1989–1991 je prišlo do velike in za ljudsko kulturo pomembne spremembe ob mehčanju režima — potem ko je tedanji predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva (SZDL), Jože Smole, prvič voščil vesele božične praznike na javni televiziji. Za nas je bilo to nekaj neverjetnega, saj sta se vera in versko obredje spet vključila v javnost. Iz našega stanovanja sem tedaj lahko opazovala veliko rdečo zvezdo na vrhu železniške postaje ob meji s staro Gorico. Kot simbol komunističnega režima in partizanskega boja med drugo svetovno vojno je označevala tedaj socialistično Jugoslavijo nasproti kapitalistični Italiji. Vendar smo ob tem lahko tudi opazovali gospodarski razcvet Italije in nazadovanje naše Jugoslavije. Ljudje so želeli spremembo režima in ob tem so se pojavile žolčne razprave, ali naj rdečo zvezdo snamejo z vrha železniške postaje ali ne. Nato sem nekega lepega dne po božiču leta 1990 videla, da so rdečo zvezdo okrasili z lučkami, ji dodali rep in tako je postala zvezda repatica — torej povsem krščanski simbol božiča. Tako so ljudje na zabaven način označili tranzicijo — prehod iz enega režima v drugi in prehod iz ene vrste ljudske kulture v drugo — danes je tudi Nova Gorica okrašena z vsemi vrstami božičnih in novoletnih simbolov od 1. decembra dalje. No, rdeča zvezda je kasneje dobila še en simbolični pomen — prebarvali so jo v rumeno in je tako postala simbol Evrope in odločitve za vstop Slovenije v EU. Nato so jo sneli z vrha železniške postaje in je sedaj, spet prebarvana v rdečo, v muzejski zbirki Goriškega muzeja. (Inf. 6)

Ko smo v Solkanu zgradili novo šolo, je prišla na pogovorne ure neka mama iz Banjšic. Med drugim sem ji morala povedati, da njenega sina večkrat ni bilo pri pouku. Uporabila sem znano reklo, da sin »šprica« šolo. »Joj, joj, mulo«, je zastokala, »pa taka nova šola. Ja s čim jo pa šprica?« (Inf. 7)

Nataša, moja mlajša hčerka, je bila zelo navezana name in vsako jutro, ko sem odhajala v službo, se me je oklenila okrog nog in jokaje prosila, naj ostanem doma. »Ne morem,« sem se opravičevala, »zaslužiti moram za kruh.« Nekega jutra pa je stekla k omari in s štruco kruha v rokah zajokala: »Ostani doma mami, saj imamo kruh.« (Inf. 7)

INFORMANTKE

Inf. 1

Ljerka Finžgar

diplomirana inženirka arhitekture, raziskovalka na inštitutu Mebla med letoma 1964–1972, glavna oblikovalka Mebla med letoma 1972–1984

Inf. 2

Savina Franko

višja medicinska sestra, ravnateljica Zdravstvene šole Nova Gorica med letoma 1965 in 1980

Inf. 3

Nada Gortnar Gorjan

specialistka pediatrije v Zdravstvenem domu Šempeter med letoma 1991–1995 v Zdravstvenem domu Nova Gorica do upokojitve

Inf. 4

Bojana Kompare

univerzitetna diplomirana sociologinja, načelnica Upravne enote Nova Gorica med letoma 2007–2017

Inf. 5

mag. Darinka Kozinc

univerzitetna diplomirana inženirka lesarstva, ravnateljica Srednje lesarske šole Nova Gorica v med letoma 1997 in 2007, podžupanja Mestne občine Nova Gorica med letoma 2006 in 2010

Inf. 6

mag. Inga Miklavčič-Brezigar

univ. dipl. etnologinja, mag. sociologije, kustodinja Goriškega muzeja 1983–2015

Inf. 7

Marica Nakrst

učiteljica slovenščine na Osnovni šoli Solkan med letoma 1962–1991

Inf. 8

Alenka Saksida

profesorica francoskega in nemškega jezika, direktorica Kulturnega doma Nova Gorica v obdobju med letoma 1981–2000

Inf. 9

Jolanda Slokar

univerzitetna diplomirana ekonomistka, predsednica Izvršnega sveta Občine Nova Gorica med letoma 1985 in 1990, direktorica družbe ADRIA AVTO v Novi Gorici v obdobju med letoma 1993–2002

Inf. 10

Darinka Svolfšak

diplomirana inženirka kemijske tehnologije, zaposlena v Meblu med letoma 1964–1984

Inf. 11

Vida Škrlič

univerzitetna diplomirana ekonomistka, direktorica Davčnega urada Nova Gorica med letoma 1996–2009

Inf. 12

mag. Tatjana Vončina,

univerzitetna diplomirana ekonomistka, mag. podjetništva, pomočnica načelnika Upravne enote Nova Gorica med letoma 2002–2004, direktorica Zavoda za zdravstveno varstvo med letoma 2004–2012

Inf. 13

Ana Zavrtnik Ugrin

profesorica italijanskega jezika in univerzitetna diplomirana novinarka, podžupanja Mestne občine Nova Gorica

Fotografije:

Naslovnica: gradnja Nove Gorice, 1951, Vlastja Simončič, Muzej novejšje zgodovine

Str. 4: zadruga, Vlastja Simončič, Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Str. 5: izvoz grozdja iz posestva v Šempetru pri Novi Gorici, 1950, Jere Leon, Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Str. 6: športne igre zaposlenih na SDK v Portorožu, osebni arhiv Tatjane Vončina

Str. 8: ženske skupine frontne brigade pri gradnji Nove Gorice, 1949, Peter Kocjančič, Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Str. 11: osebni arhiv Savine Franko

Str. 14-15: osebni arhiv Inge Brezigar Miklavčič

Str. 18: osebni arhiv Ljerke Finžgar

Str. 17: zgoraj levo: osebni arhiv Tatjane Vončina, zgoraj desno <http://www.primorske.si/Primorska/Goriska/Bojana-Kompare-ostaja-nacelnica.aspx>

spodaj levo: https://www.nova-gorica.si/img/2016061509565109/mid/Ana_Zavrtanik.jpg

spodaj desno: osebni arhiv gospe Vide Škrl

Str. 21: zgoraj: seminar o površinski obdelavi lesa v Meblu; osebni arhiv Darinke

Svoljšak spodaj: osebni arhiv Tatjane Vončina

Str. 22: zgoraj: osebni arhiv Darinke Kozinc, spodaj: razglednica h knjigi: Goriziani & Novogoričani, Gorizia: Punktone, 2004, osebni arhiv Nade Gortnar Gorjan

Str. 24: osebni arhiv Alenke Saksida, objavljeno na naslovnici časopisa *Oko*, 7.3.2002

Str.27: osebni arhiv Nade Gortnar Gorjan

Str. 30: osebni arhiv Jolande Slokar

Str. 33: osebni arhiv Marice Nakrst

Str. 37: stanovanjski bloki v Novi Gorici, 1951, Jože Mally, Muzej novejšje zgodovine Slovenije osebni arhivi

